

Ψηφιακά σώματα κειμένων, εργαλεία και μέθοδοι για κλασικούς φιλόλογους

Στέλιος Χρονόπουλος

Κλασική φιλολογία στην ψηφιακή εποχή

- μεταφορά σωμάτων κειμένων σε ψηφιακή μορφή (ψηφιοποιημένες εκδόσεις)
- νέα μοντέλα για τη δημιουργία εγγενώς ψηφιακών κριτικών εκδόσεων
- δημιουργία επισημειωμένων σωμάτων κειμένων
- ψηφιακά εργαλεία για την μακρόθεν ανάγνωση μεγάλου όγκου κειμένων και την εξαγωγή ποσοτικών δεδομένων
- ερευνητικά ερωτήματα που συνδυάζουν εκ του σύνεγγυς και μακρόθεν ανάγνωση

Ένα ψηφιδωτό μεγάλων (ψηφιοποιημένων) σωμάτων κειμένων και ειδικών ερευνητικών εγγενώς ψηφιακών εκδόσεων: Απόπειρες καταγραφής

- Catalogue Digital Editions (<https://dig-ed-cat.acdh.oeaw.ac.at/>), βλ. και Franzini, G. et al. (2023) <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/11693>
- A catalog of Digital Scholarly Editions (<http://www.digitale-edition.de/exist/apps/editions-browser/index.html>)
- UChicago, Electronic Full-Text Sources (EFTS) (<https://guides.lib.uchicago.edu/efts/latin>)
- The Digital Classicist Wiki (<https://wiki.digitalclassicist.org/Category:Corpora>)

Ψηφιακές εκδόσεις, λεξικά και thesauri

Μεμονωμένες (ένα κείμενο ή corpus ενός συγγραφέα) ψηφιακές εκδόσεις

Αναφορές παραδείγματος χάριν:

- **Corpus Medicorum Graecorum/Latinorum** (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften): <https://cmg.bbaw.de/epubl/online/editionen.html> -- ψηφιοποίηση έντυπων εκδόσεων και διάθεση σε ελεύθερη πρόσβαση, χωρίς ιδιαίτερο περιβάλλον ανάγνωσης και αναζήτησης
- **Chicago Homer**: <https://homer.library.northwestern.edu/> -- ψηφιοποίηση και alignment έντυπων εκδόσεων (χωρίς κριτικό υπόμνημα) και διάθεση σε ελεύθερη πρόσβαση, με ιδιαίτερο περιβάλλον ανάγνωσης που επιτρέπει διαφορετικές οπτικοποιήσεις και εργαλεία αναζήτησης
- **Catullus Online** (Dániel Kiss): <http://www.catullusonline.org/CatullusOnline/index.php> -- εγγενώς ψηφιακή έκδοση η οποία ακολουθεί γενικώς το μοντέλο μιας έντυπης κριτικής έκδοσης

αξιοποιώντας δυνατότητες του ψηφιακού μέσου ως προς την πρακτικά χειρίσιμη καταγραφή μεγάλου όγκου υλικού, τις διαφορετικές οπτικοποιήσεις και τα εργαλεία αναζήτησης

- **Digital Athenaeus** (Monica Berti): <https://www.digitalatheneus.org/> -- ψηφιοποίηση με δημιουργία μιας καλής βάσης δεδομένων σε XML, εμπλουτισμός και συνδυασμός διαφορετικών έντυπων εκδόσεων και των indices που παρέχουν, με αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ψηφιακού μέσου για διαφορετικές οπτικοποιήσεις και ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων στοχευμένων αναζητήσεων με βάση τις ιδιαιτερότητες του κειμένου
- **Greek Fragmentary Tragedians Online** (Andreas Antonopoulos): <https://fragtrag1.upatras.gr/exist/apps/fragtrag/index.html> -- εγγενώς ψηφιακή δίγλωσση έκδοση corpus αποσπασμάτων, η οποία ακολουθεί γενικώς το μοντέλο μιας έντυπης δίγλωσσης έκδοσης με σημειώσεις αξιοποιώντας τις δυνατότητες του ψηφιακού μέσου για την δημιουργία μιας καλής βάσης δεδομένων σε XML, την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος περιήγησης, ανάγνωσης και αναζήτησης και τη διασύνδεση δεδομένων με Linked Open Data (βλ. <https://journals.ub.uni-heidelberg.de/index.php/dco/article/view/95214>)
- **Euripides Scholia** (Donald Mastrorade): <https://euripidesscholia.org/> -- εγγενώς ψηφιακή δίγλωσση κριτική έκδοση corpus αρχαίων και μεσαιωνικών σχολίων, η οποία ακολουθεί γενικώς το μοντέλο μια έντυπης δίγλωσσης έκδοσης, για τη δημιουργία μιας καλής βάσης δεδομένων σε XML, την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος περιήγησης, ανάγνωσης με διαφοροποιημένες οπτικοποιήσεις, και αναζήτησης (βλ. <https://books.ub.uni-heidelberg.de/propylaeum/catalog/view/563/889/87639> και <https://books.ub.uni-heidelberg.de/propylaeum/catalog/view/563/889/87640>)

*** Ψηφιοποίηση μεγάλων εκδοτικών σειρών

- Oxford Scholarly Editions Online: <https://www.oxfordscholarlyeditions.com/>
- Bibliotheca Teubneriana Latina (BTL): <https://www.degruyter.com/database/btl/html>
- Brill Scholarly Editions: <https://scholarlyeditions.brill.com/>
- Loeb Classical Library: <https://www.loebclassics.com/> και, σε ελεύθερη πρόσβαση σε μορφή pdf παλαιότεροι τόμοι της σειράς, Loebolus: <https://ryanfb.xyz/loebolus/>

Σώματα κειμένων αρχαίας ελληνικής γραμματείας

- Thesaurus Linguae Graecae-TLG: <https://stephanus.tlg.uci.edu/>
- Perseus Project: <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/> και Scaife Reader Viewer: <https://scaife.perseus.org/>

Σώματα αρχαίων ελληνικών παπύρων

- Papyri.info: <https://papyri.info/>

Σώματα αρχαίων ελληνικών επιγραφών

- Packard Humanities Institute Greek Inscriptions: <https://inscriptions.packhum.org/>

- Inscriptiones Graecae: <http://telota.bbaw.de/ig/>
- Attic Inscriptions Online: <https://www.atticinscriptions.com/>
- DĀMOS Database of Mycenaean at Oslo: <https://damos.hf.uio.no/1>

Σώματα κειμένων λατινικής γραμματείας

- Packard Humanities Institute Classical Latin Texts: <https://latin.packhum.org/>
- Perseus Project: <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/> και Scaife Reader Viewer: <https://scaife.perseus.org/>
- Bibliotheca Latina IntraText: <https://www.intratext.com/Latina/>
- The Latin Library: <https://www.thelatinlibrary.com/>
- Digital Latin Library: <https://digitallatin.org/>
- Musisque Deoque. A digital archive of Latin poetry: <http://mizar.unive.it/mqdq/public/>
- Library of Latin Texts (LLT): <https://www.brepols.net/series/LLT-O>
- Digital Library of Late Antique Latin Texts (digilibLT): <https://digiliblt.uniupo.it/index.php>

Σώματα λατινικών επιγραφών

- Epigraphic Database Heidelberg (<https://edh.ub.uni-heidelberg.de/>)

Thesauri

- Thesaurus Linguae Latinae (<https://thesaurus.badw.de/tll-digital/tll-open-access.html>)
- Thesaurus Graecae linguae, του Henri Estienne [Henricus Stephanus] (https://archive.org/details/tgl-vol-5/TGL_vol_1/)

Ψηφιακά λεξικά

- Logeion (<https://logeion.uchicago.edu/>)
- LSJ.gr (https://lsj.gr/wiki/Main_Page)
- Lampe, A Patristic Greek Lexicon (<https://archive.org/details/a-patristic-greek-lexicon-edited-by-g.-w.-h.-lampe.-1961pdf/page/401/mode/2up>)
- Lexikon zur byzantinischen Gräzität (<https://stephanus.tlg.uci.edu/lbg/#eid=1>)
- Words in Progress (<http://www.aristarchus.unige.net/Wordsinprogress/en/Database/>)
- Collatinus (<https://outils.bibliissima.fr/en/collatinus-web/index.php>)
- Philolog.us (<https://philolog.us/>)
- Lewis & Short Latin Dictionary (<https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0059>)
- Whitaker's Words Online (<https://latin-words.com/>)

- Συλλογή ελεύθερα προσβάσιμων λεξικών αρχαίας και μεσαιωνικής ελληνικής:
<https://www.scholahumanistica.com/articles/thesaurus-lexicorum-graecorum/>

Τεχνικές και εργαλεία αναζήτησης

Αναζήτηση με φίλτρα στα μεταδεδομένα

Φίλτρα αναζήτησης (σε κείμενα από την χφ. παράδοση) με βάση

- το κειμενικό είδος
- την εποχή
- τον συγγραφέα
- το έργο και το χωρίο

Full text search και συνδυασμός όρων αναζήτησης: σενάρια αναζήτησης

Τρία σενάρια αναζήτησης στο PHI5

- quid ergo?
- cum tu / cum ego
- Aristophanes και Eurpolis

Τρία σενάρια αναζήτησης στο PHI7

- ἔδοξε/ἔδοξεν τῷ / τῇ
- τραγωδοί και ἀγῶνες
- το δόγμα Αθηναίων και Παρίων (Δεύτερη Αθηναϊκή Συμμαχία)

Τρία σενάρια αναζήτησης σε λέξεις και φαινόμενα του απ. 55 του Διφίλου

- Κείμενο: προσέτι τοίνυν ἐσχάραν, κλίνην, κάδον, | στρώματα, †συνόν†, ἀσκοπήραν, θύλακον, | ὥστ' οὐ στρατιώτην ἄν τις ἀλλὰ και κύκλον | ἐκ τῆς ἀγορᾶς ὀρθὸν βαδίζειν ὑπολάβοι· | τοσοῦτος ἐσθ' ὁ ῥῶπος ὃν σὺ περιφέρεις
- ἀσκοπήραν: αναζήτηση για λέξη σε όλους τους τύπους της
- προσέτι τοίνυν: αναζήτηση για φράση σε μία μόνο μορφή
- ὥστ' οὐ: αναζήτηση για φράση με παραλλαγές
- αναφορική αντωνυμία + προσωπική αντωνυμία (ὃν σὺ): αναζήτηση για συντακτική δομή με αυστηρή σειρά ὀρων
- ὥστε + ἄν + ευκτική: αναζήτηση για συντακτική δομή με ελεύθερη σειρά ὀρων